

ÇEVRE VE EKOLOJİ ÖRGÜTLERİNİN İLETİŞİM PERSPEKTİFLERİNE SOSYAL MEDYA ARACILIĞIYLA BAKMAK: KUZEY ORMANLARI SAVUNMASI VE GREENPEACE INTERNATIONAL ÖRNEĞİ¹

Gizem ONUR*
Nihal KOCABAY ŞENER**

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 31.05.2024

Makale Kabul Tarihi: 17.09.2024

¹ Bu makale İstanbul Ticaret Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Programı'nda hazırlanan "Bir Organizasyon Olarak Çevre Adaletini Sağlamaya Yönelik Aktivist Hareketlerin Sosyal Medya Kullanımlarına İletişim Yönetimi Perspektifinden Bakmak" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı
gizem.budak@istanbulticaret.edu.tr,
ORCID: 0000-0002-4659-126X.

** Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Fakültesi, Medya ve İletişim Bölümü,
nkocabay@ticaret.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-4018-082X.

Atıf: Onur, G. ve Kocabay Şener, N. (2024). Çevre ve Ekoloji Örgütlerinin İletişim Perspektiflerine Sosyal Medya Aracılığıyla Bakmak: Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International Örneği. Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi, 7(2), 60-83.

► Bu makalenin yazarları, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan etmiştir.

► Etik kurul raporu bilgisi: Bu çalışma etik kurul raporu gerektirmemektedir.

► Yazarlar yayın katkı oranını 1. yazar (Gizem Onur) %65, 2. yazar (Nihal Kocabay Şener) %35 şeklinde beyan etmişlerdir.

Özet

Çevre bilinci ve doğal kaynakların korunması, günümüzde modern toplumların önceliklerinden biri haline gelmiştir. Çevre ve ekoloji odaklı oluşumların iletişim stratejileri de sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte kritik bir rol oynamaktadır. Bu araştırma, küresel çapta etkinlik sürdüren Greenpeace International ile yerel düzeyde faaliyet gösteren Kuzey Ormanları Savunması örgütlerinin sosyal medya hesaplarını analiz ederek sosyal medya kullanımlarını karşılaştırmayı hedeflemektedir. Çalışmada, içerik analizi yöntemiyle her iki örgütün Mayıs-Kasım 2023 tarihleri arasındaki X hesaplarındaki paylaşımları beğeni, tekrar paylaşım ve yorum sayılarına dayanarak etkileşim düzeyleri arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Ayrıca yapılan paylaşımlarda hangi içeriklere odaklanıldığı ve hangi konuların ön plana çıkarıldığı analiz edilmiştir.

İnceleme sonucunda, Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın X'te yayınladıkları gönderilerde bazı benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Aylık gönderilere bakıldığında her iki örgütün de düzenli paylaşım yaptığı görülmektedir. Ayrıca gönderi içerikleri karşılaştırıldığında protesto gösterilerine çağrı, çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme ve gönüllülük çağrısının her iki örgütün de en fazla kullandıkları içerikler olduğu tespit edilmiştir. Gönderilerde ele alınan olaylar ise birbirinden farklılık göstermektedir. Kuzey Ormanları Savunması yerel olaylara odaklanırken Greenpeace International ise uluslararası çevre sorunlarını gündeme taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Hareketi, Ekoloji Hareketi, Sosyal Medya.

LOOKING AT THE COMMUNICATION PERSPECTIVES OF ENVIRONMENTAL AND ECOLOGY ORGANIZATIONS THROUGH SOCIAL MEDIA: THE NORTHERN FORESTS DEFENSE AND GREENPEACE INTERNATIONAL

Abstract

Environmental awareness and the protection of natural resources have become one of the main priorities of modern societies. With the rise of social media platforms, the communication strategies of environmental and ecological organisations also play a crucial role. This research aims to compare the communication strategies of Greenpeace International, which operates globally, and the Kuzey Ormanları Savunması, which operate locally, by analyzing their social media accounts. In the study, comparisons were made between the interaction levels of both organizations based on the number of text, photo and video contents, likes, reshares and comments posted on the X accounts of both organizations between May and November 2023, using the content analysis method.

“The analysis revealed some similarities and differences in the posts published on X by the Northern Forests Defense and Greenpeace International. Looking at the monthly posts, it was observed that both organizations share content regularly. Additionally, when comparing the content of the posts, it was found that calls for protests, information about practices harmful to the environment, and calls for volunteerism are the most frequently used content by both organizations. However, the events covered in the posts differ from each other. While the Northern Forests Defense focuses on local events, Greenpeace International highlights international environmental issues.”

Keywords: Environmental Movement, Ecology Movement, Social Media.

EXTENDED ABSTRACT

Recently, it has become increasingly evident that social media platforms play a vital role in determining the communication strategies of environment and ecology-oriented organizations. In this context, social media tools and communication strategies are constantly evolving to adapt to social changes. The influence of social media plays a critical role in the success of movements focused on environmental, social and political change, with increasing momentum, especially in the context of social movements.

While these platforms increase the awareness of the society by accelerating the flow of information, they also bring communities together and enable them to make their voices heard. Activist groups, such as environmental protection organizations, use social media as a powerful tool to share information, raise awareness and take action on environmental issues. In this way, social media platforms have become drivers of environmental, social and political changes.

In particular, activist groups such as environmental protection organizations benefit from the power of social media and use it as an effective tool to share information on environmental issues, raise awareness and mobilize society into action. These platforms not only accelerate the flow of information, but also provide the opportunity to reach and influence large audiences by bringing communities together and making their voices heard. As a result, social media has emerged as an important mechanism for environmental, social and political change because it can

create a rapidly growing community movement and easily spread awareness and calls for action throughout society.

This research aims to determine the scale of communication they provide by examining the X accounts of Greenpeace International, a globally active environmental protection organization with an official structure in Turkey, and the X accounts of the Northern Forests Defense ecological organization, which operates at a regional level, and to reveal the similarities and differences between the social media accounts managed in this context. It also aims to identify strategic differences and similarities in the concepts of ecology and environmental organization.

As a result of the study, it was determined that the X accounts of Greenpeace and the Northern Forests Defense have similar approaches to content sharing. It has been observed that both organizations frequently include calls for protests, information about practices that harm the environment, and calls for volunteering in their content. This confirms the prediction that social media is used by organizations to interact with volunteers and seek quick solutions to environmental problems.

GİRİŞ

Çevresel bilincin artması ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde korunması, günümüzün en önemli toplumsal meselelerinden birisini oluşturmaktadır. Bu durum küresel ve ulusal düzeydeki topluluklar, kurumlar ve hükümetler için giderek artan bir endişe ve odak noktası haline gelmiştir. Çevresel etkilerin, iklim değişikliğinin, biyoçeşitlilik kaybının ve doğal kaynakların tükenmesinin getirdiği tehditler daha geniş bir toplumsal bilinçle konunun ele alınması ihtiyacını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, sürdürülebilir çevre politikalarının ve uygulamalarının benimsenmesi, çevresel bilincin artırılması ve doğal kaynakların etkili bir şekilde korunması kritik önem arz etmektedir. Bu alanda önemli rolleri bulunan çevre ve ekoloji örgütlerinin çalışmalarının hareket noktasını, kamuoyunu bilinçlendirmek, harekete geçirmek ve doğayı korumak adına mücadele etmeye çağırarak oluşturmaktadır.

1970’li yıllardan itibaren doğa koruma eksenli hareketlerde bir paradigma değişimi yaşanmış ve çevre koruma ile ekolojik savunuculuk kavram farklılaşması ortaya çıkmıştır. Çevre örgütleri, kamuoyunda bilinç oluşturma, savunuculuk yapma ve çevreye zarar veren eylemlerin önlenmesi gibi roller üstlenirken ekoloji hareketleri ise doğanın işleyişini anlama, doğal dengeleri koruma ve insanların doğayla olan ilişkisini sürdürülebilir hale getirme amacıyla ortaya çıkmıştır.

Son yıllarda çevre ve ekoloji koruma odaklı örgütlerin iletişim stratejilerinin belirlenmesinde sosyal medya platformları önemli bir rol oynamaktadır. Ana akım medyada kendine yer bulmakta zorlanan sivil toplum örgütleri için sosyal medya önemli bir mecraya dönüşmüştür. Sosyal medyanın etkisi, toplumsal hareketler bağlamında artış göstererek, çevresel, sosyal ve politik anlamda değişime odaklı hareketlerin başarısında önemli rol oynamaktadır.

Kuzey Ormanları Savunması gibi ulusal ve Greenpeace International gibi küresel çapta faaliyet gösteren çevre örgütleri, çevre koruma bilincini artırmak, farkındalık oluşturmak, doğal dengeyi bozan tehditlerin oluşmasını engellemek ve kamuyu oluşturmak için sosyal medya platformlarını etkin bir şekilde kullanmaktadır. Sosyal medya platformları bu tür örgütlerin hedef kitlelerine doğrudan ulaşmasını sağlayan önemli araçlardan birini oluşturmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin sosyal medya kullanımlarına ilişkin çeşitli akademik çalışmalar bulunmaktadır (Önay Doğan, Suher, 2016; Tani, Boztepe Taşkıran, 2018; Demir, Tarhan, Görkemli, 2019; Bozkanat, 2020; Yeniçeri Alemdar, Kocaömer, 2020). Ancak literatür taraması sırasında bu çalışmanın örneklemini oluşturan Greenpeace ve Kuzey Ormanları Savunması'nın sosyal medya kullanımına ilişkin iki çalışmaya rastlanmıştır. Saatçioğlu'nun (2017) çalışmasında, sivil toplum örgütlerinin sosyal medya kullanımları Greenpeace Türkiye Facebook sayfası incelemesiyle gerçekleştirilmiştir. Bir diğer çalışmada ise Adıgüzel (2019), Kuzey Ormanları Savunması'nı yeni toplumsal hareketler bağlamında incelerken gönüllü iletişimine sağladığı katkı, etki konusunda ise bir değerlendirme bulunmamaktadır. Ancak çalışmaların üzerinden geçen süre boyunca sosyal medya kullanım pratikleri ve platform tercihlerinde de değişimler yaşanmıştır. Bu nedenle gerçekleştirilen bu çalışmada, X platformu çerçevesinde Greenpeace International ve Kuzey Ormanları Savunması'nın sosyal medyayı kullanımına odaklanılmıştır.

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de de resmi bir yapılanmaya sahip olan küresel düzeyde çevre koruma örgütü Greenpeace International ve yerel düzeydeki Kuzey Ormanları Savunması ekoloji örgütünün X hesapları ile sağladıkları iletişimin boyutunu incelemek ve iki kuruluşun sosyal medya hesapları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Çalışmada küresel çapta faaliyet gösteren Greenpeace International örgütüyle, ulusal çaptaki ekoloji koruma örgütü Kuzey Ormanları Savunması'nın sosyal medyayı kullanımı X platformu üzerinden incelenmiştir. Çalışmada, her iki oluşumun paylaşımları incelenerek hangi konulara ve içeriklere odaklandıkları ortaya konulmaya çalışılarak örgütlerin benzerlikleri ve farklılıkları açıklanmaya çalışılmıştır. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın X platformunda uyguladıkları iletişim stratejileri, paylaşımlarının içeriği, sıklığı gibi faktörlerin analiz edilmesi, hangi amaçla kullanıldığının belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu kapsamda, içerik analizi yöntemiyle her iki örgütün Mayıs-Kasım 2023 tarihleri arasında X hesaplarındaki paylaşımları incelenmiştir.

1. Çevreci Koruma Örgütlerinin Ortaya Çıkışı

Çevreci ve ekolojik düşüncenin temelleri, Sanayi Devrimi sonrasındaki gelişmelere dayanmaktadır. 18. ve 19. yüzyıllarda insan ve doğa birliğinin yeniden tesis edilmesini ve sanayileşmeyle bozulan toplum ile doğal çevre arasındaki ilişkinin yeniden kurulmasını talep eden doğayı koruma fikri ortaya çıkmıştır (Dobson, 1993, s. 216). Çevre hareketleri, çevresel değerleri korumak için kolektif eyleme geçen kişi ve kuruluşların oluşturduğu geniş bir ağ olarak tanımlanabilir (Rootes, 1999).

Çevreyi koruma amaçlı ilk girişimler, doğa sevgisi ya da ekonomik çıkar amacıyla başlamış ve toplumun üst sınıflarından gelen katılımcılarla sınırlı kalmıştır. Bu girişimler genellikle

kendiliğinden gelişen ve birbirinden bağımsız eylemler olarak nitelendirilerek sistemli ve kurumsal bir yapıya sahip olmamışlardır (Duru, 1995, s. 24). Bireylerin çevre sorunlarıyla gelecekleri arasında yakın bir ilişkinin varlığını fark etmesi, çevreye verilen zararın olumsuz sonuçlarının bilimsel ve sosyal olarak görünür olmasıyla birlikte kolektif bir çevre bilinci oluşmaya başlamıştır. Bu durum bireysel kaygıların toplumsal hale dönüşmesine ve günümüz çevre hareketlerinin başlamasına neden olmuştur. Çevre problemlerine karşı kamuoyunda oluşan farkındalık, çevreciliğin bir sosyal hareket olarak ortaya çıkmasına katkı sunmuştur (Keleş, 1997).

20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan çevre hareketleri, endüstrileşme ve küreselleşme gibi gelişmelerin etkisiyle gündemde sıklıkla yer almaya başlamıştır. Çevresel sorunlara karşı duyulan endişeler gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeleri de kapsayacak şekilde genişleyerek düşünsel, örgütsel ve eylem stratejileri bakımlarından da zaman içinde gelişim kaydetmiştir. Çevrecilik hareketleri, karakteristik özellikleri sebebiyle 1960'lı yıllarda ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan yeni toplumsal hareketlerin önemli bir bileşeni olarak kabul edilmiştir (Buttel ve Taylor, 2003). Bu hareketler, 1970'li yıllardan itibaren ise siyasallaşma sürecine girerek mevcut siyasal kurumlarla ilişkilendirilmiştir (Önder, 2003, s. 1). Bu bağlamda çevre hareketi, çevre koruma amaçlı harekete geçen kişi ve gruplardan oluşan geniş ağlar olarak ifade edilmektedir (Rootes, 1999).

Çevre tarihçeleri, 1960'lı yıllara kadar etkili bir çevresel hareketin ortaya çıkmamasını ve çevre hareketinin aslında savaş sonrası dönemin bir ürünü olduğunu üç ana değişken ile açıklamışlardır: İlki, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan büyüme ve zenginliğin, çevre kirliliğinin bir sonucu olarak göz ardı edilmesidir. İkincisi; tarımda kimyasal devrim, nükleer enerji, sentetik maddelerin kullanımı, doğal kaynakların çıkarılmasında kullanılan teknolojilerin gelişmesinin yeni çevresel sorunlara yol açmasıdır. Üçüncüsü; doğal çevrenin geçirdiği değişimin oluşturduğu tehlikelere yönelik ekolojik bilincin gelişmeye başlamasıdır (Rome, 2003, s. 526).

Medyanın çevre sorunlarına ilgi duymaya başlaması ile yaşanan çevresel felaketler, haberlere yansımıştır. Böylece çevre bilincinin yayılması hız kazanmaya başlamıştır (Roussopoulos, 2017, s. 33-34). Yine aynı yıllarda çevre sorunlarına dair, edebi kaynakların artışı çevre hareketinin yükselişine önemli bir zemin hazırlamıştır. Bu dönemde öne çıkan çalışmalardan biri de Rachel Carson'un "Sessiz Bahar" adlı eseridir (Sills, 1975, s.5). Carson'un çalışması, çevre sorunlarının kamuoyu tarafından dikkate alınarak çözüm yollarının araştırılmasına katkı sağlamıştır.

1970'li yıllardan sonra çevre hareketlerindeki düşünsel farklılığı vurgulamak amacıyla ekoloji hareketleri tanımlaması kullanılmaya başlanmıştır (Yıldırım, 2021). Ekoloji hareketlerinin amaçları, doğanın sürdürülebilir kullanımı konusunda farkındalığı arttırmak; insan faaliyetinin doğal kaynaklar üzerindeki etkileriyle mücadeleye yönelik araştırmalar yapmaktır (Çiğdem, 1997). Ekolojik düşüncenin tarihsel gelişimi ise çevre hareketi ile aynı temellere dayanmaktadır (Kurt, 2020: 28). Ekolojik hareketin temelinde, doğanın insan faaliyetleri nedeniyle tahrip edil-

mesinin farkındalığı, çevresel değerlerin korunması ve mevcut sanayi uygulamalarının çevre sorununu bağlamında yeniden değerlendirilmesi yer almaktadır (Turgut, 2021).

Hareketler arasındaki farklılıklara bakıldığında; ekoloji hareketi, doğayla ilişkide yeni çatışma konularını öne çıkararak mevcut kurumsal yapıları sorgular. Ekoloji hareketi, insanın doğayla ilişkisindeki hakimiyet sorununu, toplumsal alanın hakimiyet ilişkilerindeki sorunlarla bağlantılı olarak ele alır (Önder, 2003). Çevreciler, insanın doğa üzerinde kurduğu üstünlüğün ortadan kaldırılması gibi radikal bir bakış açısından ziyade korumacı, muhafazakâr bir yönetime sahiptir. Ekolojistler ise tersine, insanı doğa üzerinde tahakküm altına alan insanmerkezcilliğin, sosyal ve politik uygulamalarına karşı radikal bir tavır alır (Yurdanur, 2021). Ekolojik hareketler, yaratılan kirliliğin ekonomik ve sosyal gerekçelerini göz önüne alan ve doğaya bütünsel olarak yaklaşan bakış açısına sahip olması nedeniyle çevreci hareketlerden büyük ölçüde ayrılmaktadır (Önder, 2003:11). Gorz'a (1993) göre çevreci ve ekolojist yaklaşımlar temeli itibarıyla da farklılık göstermektedir. Bu kapsamda, ekolojizm, sadece mevcut üretim sistemlerinin çevreye olan zararlarını azaltmak isteğinde değildir, aynı zamanda kapitalist birikim mantığına karşı çıkarak bir paradigma değişimini savunur. Çevrecilik ile ekolojizm ayrımı yapan derin ekolojik yaklaşımda da insanın doğa üzerindeki tahakkümü sorgulanarak doğa ile uyumlu bir yaşam tarzı teşvik edilmektedir. Geleneksel çevrecilikte ise genellikle insanın doğayı yönetme veya kontrol etme hakkına vurgu yapılır.

Çevre hareketinin barındırdığı çeşitlilik, yerel çevre sorunlarının yanı sıra küresel çaptaki çevre sorunlarına odaklanarak küresel çevre politikalarının oluşturulmasına etki etme potansiyelini artırmaktadır (Neves, 2019: 4). Bu açıdan değerlendirildiğinde, hareketlerin sınıfsal hedeflerin ötesinde, geniş toplumsal kesimleri kucaklayarak politik ve ekonomik sınırların ötesinde bir perspektife sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ekoloji hareketlerini kendilerinden önceki çevre hareketlerinden farklı kılan en belirgin özellik, hareketin yeni ve özgün nitelik taşımasıdır. Sadece çevresel sorunların ele alınmasıyla sınırlı kalmayıp aynı zamanda, bu sorunların kök nedenlerini araştırır ve çözüm önerileri sunar. Diğer bir deyişle, ekoloji hareketleri sadece semptomları değil, aynı zamanda çevresel sorunların temelini de ele alır (Davulcu, 2019, s. 434). Bu bağlamda, hareket daha kapsayıcı ve derinlemesine bir analiz ile çevresel konularda daha geniş bir perspektif sunar ve çözüm arayışlarına yeni boyutlar ekler.

Ekolojist Rudolf Bahro'ya (1996) göre ekolojik sorunların temelinde modern endüstriyel toplumun neden olduğu insanın doğayı sömürüsü, kaynakların plansız kullanımı, çevre kirliliği ve doğal dengenin bozulması yatmaktadır. Bu bakımdan, ekolojik krizlerin nedenleri modern kapitalist ve endüstriyel sistemin doğasıyla ilişkilidir. İnsanların doğayı sadece kaynak olarak görmesi, sürekli büyüme ve tüketim üzerine kurulu bir ekonomik sisteme dayalı yaşam tarzı doğal dengeyi bozmaktadır. Tüketim odaklı sistemin doğal dengenin bozulmasına, ekolojik sorunların artmasına ve doğal kaynakların hızla tükenmesine neden olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki çevre hareketlerinin başlangıcının 1970'lerin sonlarına doğru görülmeye başladığı söylenebilir. Bu dönemde, çevre sorunlarına dair farkındalık artış göstermiş ve çeşitli

sivil toplum örgütleri ve yerel inisiyatifler çevre koruma çalışmalarına başlamıştır. Türkiye'nin çevre sorunları konusundaki ilk farkındalığını temsil eden protesto örneklerinden bazıları şöyledir: 1970'lerdeki maden işletmelerinin tarım arazilerine ve çevreye verdiği zararların protesto edilmesi (Duru, 1995, s. 56-57). Bölge halklarının da dahil olduğu protestolar aynı zamanda üretim sisteminin de eleştirisini barındıran ekonomik sistemin sorunlarını da ortaya çıkarmıştır. 1980'li yıllarda, Türkiye'deki çevreci mücadeleyi arttıran ve bu mücadeleye siyasal bir kimlik kazandıran oluşum Yeşiller Partisi'nin kuruluşu olmuştur. Yeşiller Partisi, kitleselleşme mücadelesi veren çevre hareketinin o dönemdeki örgütlenme potansiyelini ortaya çıkarmış ve çevre mücadelelerine güç kazandırmıştır (Kaya, 2011). 1990'lı yıllarda Türkiye'deki çevre hareketinin merkezinde madencilik ve hidroelektrik santrallere karşı protestolar yer almıştır (Kavas, 2011, s. 64). Çevre örgütlerinin, çevre sorunlarının farklılaşması nedeniyle 1990'lı yıllardan itibaren kurumsallaşma sürecine girdiği söylenebilir. Günümüzde de varlık gösteren pek çok çevre koruma örgütünün kuruluşu bu döneme denk gelmektedir.

Türkiye'de 2000'li yılların başlarından itibaren çevre koruma talebiyle ortaya çıkan çevre hareketleri genellikle çevre kirliliği, doğal yaşamın korunması, su kaynaklarının yönetimi, ormansızlaşma, iklim değişikliği ve yenilenebilir enerji ve en yaygın örneklerinden biri olan HES karşıtı köylü hareketleridir (Şengül, Kocatürk ve Bilgili, 2017, s. 2193). Bu hareketler, sivil toplum örgütleri, aktivistler, akademisyenler ve yerel halk tarafından desteklenmiş ve çevre koruma talepleri dile getirilmiştir. 2000'lerin sonrasında kentleşme, sanayileşme, altyapı projeleri ve doğal kaynakların aşırı kullanımı gibi faktörler doğal yaşam alanlarını artan şiddette tehdit etmeye devam etmiş, çevre koruma konusundaki farkındalık ve aktivizm artış göstermiş, sürdürülebilirlik kavramı çevrecilik söylemleri arasında öne çıkmıştır (Öztürk, 2017). Günümüzde de Türkiye'de hem çevre hem de ekoloji hareketlerinin en önemli toplumsal muhalefet zeminlerinden birini oluşturan grup olduklarını ifade etmek mümkündür.

2. Çevre ve Ekoloji Koruma Örgütlerinin Sosyal Medya Kullanımlarına Bakış

Toplumsal hareketler, çeşitli talepleri iktidarın gündemine taşıyabilmek ve daha fazla insanı kendi hareketlerine çekebilmek için farklı eylem yöntemlerine başvururlar (Demiroğlu, 2014, s.141). Sosyal medya, yaşanan çevresel krizlerin ve acil durumların hızlı bir şekilde geniş kitlelere duyurulmasını sağlar. Bu platformlar aynı zamanda, çevre aktivistlerinin eylemlerini koordine etmesi ve etkinliklerini duyurması için kritik bir rol oynar. Sosyal medya, günümüzde sivil toplum örgütleri için önemli bir iletişim aracı olarak değerlendirilmekte ve farklı amaçları gerçekleştirmek adına etkili birer etkileşim mecrası olarak kullanılmaktadır (Kavada, 2012). Çevre kuruluşları, sosyal medya platformları aracılığıyla etkili iletişim kurarak çevre bilincini artırmayı amaçlar. Bu hedefe ulaşma aşamasında iletişim faaliyetlerinin kamuoyuna duyurulması ve etkinliğin sağlanmasında en yaygın yöntemlerden biri sosyal medyadır. Bu platformlar çevre hareketinin toplumsal etkisini artırmak ve toplumu çevre sorunlarına karşı daha duyarlı hale getirmek için etkili araçlar olup, örgütler tarafından gönüllüler ile etkileşim kurmak ve haber verme amaçlı kullanılmaktadır (Waters ve Lo, 2012).

Görülmektedir ki sosyal medya yalnızca soyut fikirlerin iletilmesi için bir araç değil, aynı zamanda insanların bir araya gelmesinin ve kolektif eyleminin koreografisini oluşturmanın da bir aracıdır (Gerbaudo, 2014, s. 6-7). Sosyal medyanın toplumsal olaylara duyarlılık kazandırma ve hızlı tepki verme fonksiyonunun birlik ve eylemlilik hareketi oluşturma noktasında önem arz ettiği görülmektedir. Sosyal medya, çevre hareketi takipçilerine hashtag kullanılması yoluyla doğrudan bilgi sunabilmesi, harekete yönelik dünyanın farklı yerlerinden kullanıcıları bir araya getirebilmesi ve hareketle ilgili diğer bilgilere kolay erişim sağlaması nedeniyle çevre hareketlerinin küresel çapta etkileşim ve dayanışma oluşturmaya olanak tanır. Bu da çevre hareketinin mesajının hızla yayılmasını ve daha geniş bir topluluğa ulaşmasını mümkün kılar.

Kitleler, çeşitli platformlarda paylaşılan bilgilerle bilinçlenir; duygusal bir bağ kurar ve bu sayede ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelirler. Örgütler, sosyal medyanın etkili kullanımıyla kolayca geniş kitlelere ulaşabilir, eylemlerini koordine edebilir ve kolektif hareketin temelini oluşturabilirler. Bu sayede, soyut fikirler somut eylemlere dönüşür ve toplumun ortak hedeflere ulaşma çabaları daha etkili bir şekilde koordine edilir. Çevre örgütleri, sosyal medyayı etkin kullanımlarıyla geniş kitlelere ulaşarak fikir ve eylem birlikteliği oluşturabilirler.

Çevreci sivil toplum örgütleri, savunuculuk faaliyetlerini yürütmek için sosyal medyayı giderek daha önemli ve etkili bir araç olarak benimserken dijital hak savunuculuğunun yaygınlaştığı gözlemlenmektedir (Chalmers ve Shotton, 2016). Papacharissi, *Affective Publics: Sentiment, Technology and Politics* (2014) adlı çalışmasında, dijital medya platformları üzerinden hak temelli duygusal paylaşımların nasıl politik ve sosyal değişimlere yol açtığından bahsetmektedir. Duyguların ifade edildiği ve karşılık bulduğu dijital ortamlar, aynı zamanda insanların duygusal bağ ile eyleme geçtiği bir platform sağlar. Bu sayede, bireylerin toplumsal değişime katılımı artar ve politik süreçlerde etkin rol alması teşvik edilir.

Toplumsal hareketlerde dijital ortamın sağladığı iletişim, geleneksel medyanın eksik kaldığı alanlardaki boşluğu doldurmakta, kamuoyuna bilginin doğrudan aktarılabilmesine ortam sağlamaktadır. Medya ve toplumla oluşan bu iletişim ağı, toplumsal hareketlerin topluma ulaşmasına aracılık ederek toplumsal hareketlerin etkilenmesini ve yönlendirilmesini sağlamaktadır (Işık, 2013). Dünyanın dört bir yanındaki toplumların bir araya geldiği uluslararası oluşumlar, küresel anlamda hükümetler ve çokuluslu şirketler üzerinde baskı kararlarını etkileyebilmektedir (Taner, 2014). Bu tür uluslararası oluşumlar, küresel siyasi ve ekonomik aktörler üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Özellikle sosyal medyanın ve iletişim teknolojilerinin kullanımının artmasıyla, örgütlenerek hükümetlerin ve çokuluslu şirketlerin politika ve kararları üzerinde daha geniş kitlelere dokunabilmektedirler. Tabandan yayılım gösteren örgütlenmeler, coğrafi engelleri aşarak ve sanal bir kamusal alan yaratarak taleplerini ve gündemlerini sunabilmektedirler (Öğün, 2013).

Çevreci örgütler, diğer sivil toplum örgütleri gibi iç ve dış çevreleriyle sürekli etkileşim halindedir ve çok yönlü iletişim süreçlerini yürütmektedir (Wright ve Bocarnea, 2007). Bu amaçla, sosyal medyayı etkin bir iletişim aracı olarak kullanarak çevresel konuları toplumla paylaşmak, farkındalık yaratmak ve destek kazanmak amacıyla çeşitli stratejiler benimserler. Örgüt

İçeriklerin hızlı ve katılımcı bir biçimde gerçekleştirilmesinde sosyal medya etkili bir araçtır. Böylece örgüt çalışmaları ve mesajları hızlı bir şekilde katılımcıların sosyal ağları vasıtasıyla geniş kitlelere ulaşım sağlamaktadır (Onat, 2010, s. 107-118). Böylece örgüt içi demokraside de sosyal medya araçlarının önemli bir işlevinin olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Çeşitli içerikler üreterek sosyal medya platformları üzerinden yapılan paylaşımların içeriklerini çevresel sorunların detaylı analizleri, çözüm önerileri, bilimsel veriler ve haberler gibi bilgilendirici içerikler oluşturabilmektedir. Sosyal medya aynı zamanda kullanıcıya göre özelleştirilebilmesi nedeniyle de tercih edilmektedir (Hazar, 2011, s. 156). Nah ve Saxton (2012) çalışmalarında örgütlerin yaklaşımlarının, stratejilerinin ve kamuoyu baskısının da sosyal medya paylaşım biçimleri ve içerikleri üzerine etkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Aynı zamanda, kamuoyu baskısının, örgütlerin sosyal medya stratejilerini şekillendirmede önemli bir faktör olduğunu gözden kaçırmamak gerekmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın örgütler tarafından kullanılması hem konuların kamuoyuna aktarımı hem de kamuoyunun gündeme taşınmasını istediği konuları örgütlere aktarması açısından önem taşımaktadır.

3. Greenpeace International ve Kuzey Ormanları Savunması'na İlişkin Artalan Bilgisi

Araştırmaya geçmeden önce, araştırmanın örneklemini oluşturan Greenpeace International ve Kuzey Ormanları Savunması'na ilişkin artalan bilgisinin verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu başlık altında, iki kuruluşun ortaya çıkışları ve savunuculuklarını yaptıkları konulara ilişkin bir çerçeve çizilecektir.

Çevre koruma amacıyla hareket eden topluluklar hedeflerine ulaşmak ve ortak hareket edebilmek amacıyla örgütlenerek bir araya gelmiş, kurumsal yapılanmalar da beraberinde oluşmuştur. Kurulan örgütler zamanla, ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan çevre sorunlarına yönelik kamuoyu oluşumunda önemli bir baskı unsuru oluşturarak siyasi karar alma süreçlerinde de etkin bir güç haline gelmişlerdir.

Greenpeace, 1969 yılında Kanada'da Sierra Club'dan ayrılan nükleer enerji karşıtı bir grubun, ABD'nin nükleer testlerine tepkileriyle doğmuş ve 1971 yılında Vancouver'dan Alaska'ya ilk eylemlerini gerçekleştirmek için hareket ederken kendilerini Greenpeace olarak isimlendirmişlerdir (Eden, 2004, s. 595). Örgütün gerçekleştirdiği ilk protesto başarılı olmazken 1972-1974 yılları arasında Güney Pasifik'te Fransa'nın nükleer denemelerine karşı eyleme geçerek hedeflerine ulaşabilmişlerdir (Zelko, 2004, s. 130). Greenpeace, daha sonra nükleer karşıtı kampanyalarına devam etmekle birlikte, çalışmalarını balinaların ve fok yavrularının avlanması karşılığında çevirmiştir. Örgüt, daha sonra sorunların kapsamını hava kirliliği, ozon tabakasının incilmesi ve küresel ısınma gibi ekolojik sorunlara doğru genişletmiştir (Eden, 2004, s. 597).

Örgütün faaliyetlerinin genellikle doğrudan eylemler, kampanyalar, araştırmalar, lobi çalışmaları ve kamuoyu bilinçlendirme üzerine odaklandığı görülmektedir. Doğrudan eylem yöntemini Greenpeace'i diğer çevre gruplarından farklılaştıran bir yaklaşımken halen örgütün çalış-

malarının odak noktasını oluşturmaktadır (Brown ve May, 2017). Barışçı olmayı temel değerleri arasında bulduran Greenpeace, çevreye zarar verme suçu işleyenler üzerinde baskı oluşturmak amacıyla kamuoyunun dikkatini çekerek farkındalık yaratmaya çalışmaktadır.

Greenpeace International misyonunu şu şekilde ifade etmektedir:

- Dünyanın tüm çeşitliliğiyle yaşamı besleme yeteneğini sağlamak,
- Her türden biyoçeşitliliğin korunması,
- Okyanusların, toprağın, havanın ve su kaynaklarının tahrip edilmesini engellemek,
- Tüm nükleer tehditlere sona erdirmek,
- Barışa, küresel silahsızlanmaya ve şiddetsizliğe destek vermek (Greenpeace Türkiye, 2023).

Örgüt, çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmek için devletlerden, şirketlerden ya da siyasi partilerden bağış ve sponsorluk kabul etmemekte ve bütün finansmanını sadece bireylerden aldığı maddî destekle sağlamaktadır (Işık, 2014, s. 49). Bununla beraber Greenpeace, başarısını daha iyi bir dünya inşa etmeye yardımcı olacak cesarete ve inanca sahip insanlardan oluşan bir hareket oluşturmaya dayandırmakta, hareketin gücünü halkın en yüksek etik ve profesyonel davranış standartlarını destekleme ve geliştirme becerisine bağlamaktadır (Greenpeace Türkiye, 2023). Greenpeace'in bahsetmiş olduğu temel değerlerinin hareketin büyümesini ve etki alanını genişleten, etik değerlere sahip yaklaşımının kamuyu nezdinde örgütün itibarını güçlendiren bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmanın örnekleminde bulunan Kuzey Ormanları Savunması, 2013 yılında Gezi Parkı Direnişi sırasında kurulmuş ve hali hazırda varlığını sürdürmekte olan bir harekettir. Odak noktası Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul, Kocaeli, Yalova, Sakarya, Düzce illerinin içinde ve Bursa, Balıkesir ve Çanakkale illerinin kuzey kesimindeki Karadeniz ve Marmara kıyısı boyunca uzanan bölgede yer alan orman alanları ile birlikte su havzaları, tarım alanları, endemik bitki ve hayvan türünden oluşan çeşitlerin bir arada bulunduğu bütüncül bir ekolojik bölgenin varlığını sürdürebilmesini ve bu hedefe yönelik olarak doğaya, akla, bilime dayanmayan her türlü projenin gerçekleştirilmemesi için örgütlenmekte ve üyeleri gönüllü bireylerden oluşmaktadır (Kuzey Ormanları Araştırma, 2021). Kuzey ormanları bölgesindeki savunma ve koruma faaliyetleri Kuzey Ormanları Savunması hareketi ile örgütlü bir hal almıştır (Kuzey Ormanları Araştırma, 2021). Örgüt ekonomik ve ideolojik olarak kurum ve kuruluşlardan bağımsız olup kararlarını üyelerinin bir araya geldiği forumlarda almaktadır (Baysal, 2015). Dolayısıyla bu durum örgüt içi yatay iletişim ya da hiyerarşik olmayan iletişimin benimsendiğinin önemli göstergelerinden biridir.

Savunma, zamanla ülke geneline yayılarak köylerdeki direniş hareketlerini destekleyerek bir savunma ağı altında toplanmasını sağlamıştır. Örgüt tüm kararlarını, hiyerarşi ve bürokrasiden uzak bir yapıyla, eylemlerin kolektif şekilde yürütülebilmesi için çalışma grupları oluşturarak doğayı ve yaşamı savunanlarla dayanışma ilişkileri geliştirmeye odaklanmıştır (Kuzey Ormanları Araştırma, 2021). Kuzey Ormanları Savunması, sanal ortamları kullanarak protesto eylemlerini

organize ederek kitlesel eylemler için takipçilerini sokağa çağırmaktadır. Örgüt, sosyal medya platformları vasıtasıyla geniş toplumsal tabakalara ulaşmakta ve bu platformlar vasıtasıyla protesto eylemlerini duyurarak gönüllülerin katılımını organize etmektedir (Algül, 2014).

Kuzey Ormanları Savunması, Kuzey Ormanları'ndan ve yaşam alanlarından bir karış toprağa zarar gelmesine, bunları zarar verecek şekilde kullanılmasına karşı olan insanların oluşturduğu topluluk olarak kendini tanımlar (Çavdar, 2019). Bununla birlikte, doğa koruma hareketindeki rolü, sadece ormanların korunmasıyla sınırlı olmayıp aynı zamanda, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, Kuzey Ormanları Savunması, sistemin bütünlüğü ve insan-doğa ilişkisinin yeniden değerlendirilmesi gibi konularda da farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Bu çabalar, çevre bilincinin artırılması, toplumun doğaya olan sorumluluğunun vurgulanması ve sürdürülebilir bir gelecek için adımlar atılmasına öncülük etmektedir (Çavdar, 2019).

3. Kuzey Ormanları Savunması Ekoloji ve Greenpeace International Çevre Örgütünün Sosyal Medya Kullanımının Araştırması

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, çevre aktivizmi yapan örgütlerin sosyal medya platformlarını nasıl kullandıklarının çerçevesini çizmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca yerel ve küresel örgütlerin yaptıkları paylaşımlarda hangi içeriklere odaklandığı ve hangi konuları ön plana çıkardıklarını tespit etmek amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, uluslararası platformda yer alan ve Türkiye'de faaliyet gösteren Greenpeace International ve Türkiye'de yerel örgütlenmeye sahip olan Kuzey Ormanları Savunması oluşturmaktadır. Bu örneklemin seçimi, hem uluslararası alanda çevre aktivizmi yapan büyük ölçekli bir örgütü hem de Türkiye'deki ekolojiyi koruma çalışmalarını temsil eden bir örgütü içermesi açısından yerel ve küresel örgütlenmelerin benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Küresel ve yerel örgütlerin benzerlik ve farklarını tespit etmek üzerine odaklanan bu çalışmanın örnekleme seçimi amaçlı örneklemdir.

Amaçlı örnekleme örnekleme araştırmanın amacına göre belirlenmektedir. Araştırmacı, kuramsal bilgisiyle ya da daha önceki deneyimiyle araştırma sorusuna en uygun vakaları ya da denekleri bulmaya ve araştırmasına dahil etmeye çalışmaktadır (Erdoğan, Uyan-Semerci, 2021: s. 86).

3.3. Araştırma Yöntemi

Veriler, örgütlerin X hesaplarının 5 Mayıs 2023-5 Kasım 2023 tarihlerini içeren 6 aylık paylaşımlarıyla sınırlıdır. X'in sosyal medya platformları arasında daha politik bir platform olarak değerlendirilmesi nedeniyle X hesapları tercih edilmiştir.

Araştırmada, içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizi, araştırmacıların bir metni veya iletişim materyalini sistematik bir şekilde inceleyerek, içeriğin özelliklerini ve anlamını anlamaya yönelik bir araştırma yöntemidir. İçerik analizi, yürütülen iletişim süreçlerinin nasıl, hangi amaçla ve ne sıklıkta gerçekleştiğini incelemektedir. İçerik analizine uygun olarak kodlama cetvelleri oluşturulmuştur. Kodlama cetvelleri, X hesaplarının verilerini analiz etmek ve sosyal medyasının hangi bilgileri içermesi gerektiğini araştırmak amacıyla Tarhan (2012, s. 89-94) ve Yeniçıktı (2016, s. 103)'nın kodlama tabloları uygulanarak oluşturulmuştur. Kullanılan kategorilere ilişkin açıklamalar şöyledir:

Etkileşim Sayıları: X hesaplarının, takip eden kullanıcıların paylaşılan içeriklere yaptıkları retweet, beğeni ve yanıtlanma durumları incelenmiştir.

Gönderilerinin Türlerine Göre Dağılımı: Gönderiler fotoğraf, video, yazı türlerine göre kategorilendirilmiştir.

Gönderilerin Aylık Dağılımı: Araştırma süresi kapsamında X gönderilerinin ay bazlı dağılımı yer almaktadır.

Gönderilerin İçeriklerine Göre Dağılımı: Yangın, sel, kuraklık vb. doğal afet duyurusu, protesto gösterilerine çağrı, çevreye zarar veren uygulamaların sona ermesine yönelik çağrılar/kampanyalar, etkinlik duyurusu, gönüllülük çağrısı, çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme, çevreyi ilgilendiren yasal düzenlemeler hakkındaki paylaşımlar, diğer örgütlerin faaliyetleri hakkında bilgilendirme, röportaj ve demeçler, diğer başlıklarında toplam 10 kategoride incelenmiştir.

Ayrıca iki örgütün hangi olaylarla ilgili paylaşımlar yaptıklarını tespit edebilmek için *Gönderilerin Olaylara Göre Dağılımı* kategorisi eklenmiştir. Bu kategoride yapılan paylaşımların hangi doğa sorunlarını içerdiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.4. Araştırma Soruları

Araştırma kapsamında, Greenpeace International ve Kuzey Ormanları Savunması çevre örgütlerinin X hesaplarındaki etkinlikleri incelenerek şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

AS1. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın X hesaplarının kullarındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

AS2. Her iki örgütün gönderi içerikleri dağılımındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

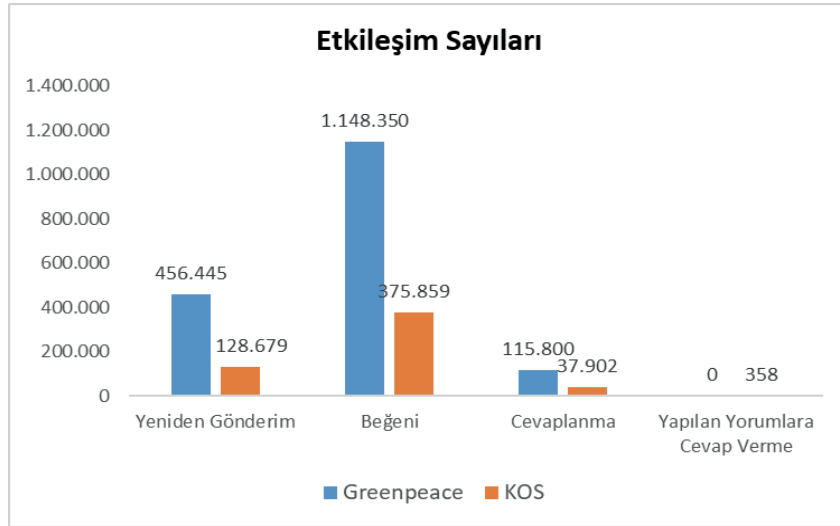
AS3. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın odaklandıkları olaylarda benzerlikler ve farklılıklar var mıdır?

3.5. Bulgular

Araştırma bulgularına geçmeden önce incelenen iki hesaba ilişkin genel bilgilere yer vermek yerinde olacaktır. Kuzey Ormanları Savunması, Temmuz 2013 tarihinde <https://x.com/kuzeyormanlari> adlı X hesabının açılmasından bu yana 65 bin adet gönderi paylaşmıştır ve 117 bin takipçi sayısı bulunmaktadır. Greenpeace International'ın Nisan 2007 tarihinde <https://x.com/Greenpeace> adlı X hesabının açılmasından bu yana 86 bin adet gönderi paylaşımı yapılmış olup 1.8 milyon takipçisi bulunmaktadır. Hesapların paylaşımları yoruma açık durumdadır.

3.5.1. Etkileşim Sayıları

X platformunda belirlenen tarih aralığında olan 5 Mayıs 2023- 5 Kasım 2023 tarihleri arasında paylaşılan içerik sayısına bakıldığında Greenpeace 3.860 adet, Kuzey Ormanları Savunması ise 2.181 adet paylaşım gerçekleştirmiştir. Şekil 1'de görüldüğü üzere, etkileşimler retweet, beğeni ve yanıtlanma sayılarına göre incelenmiştir.

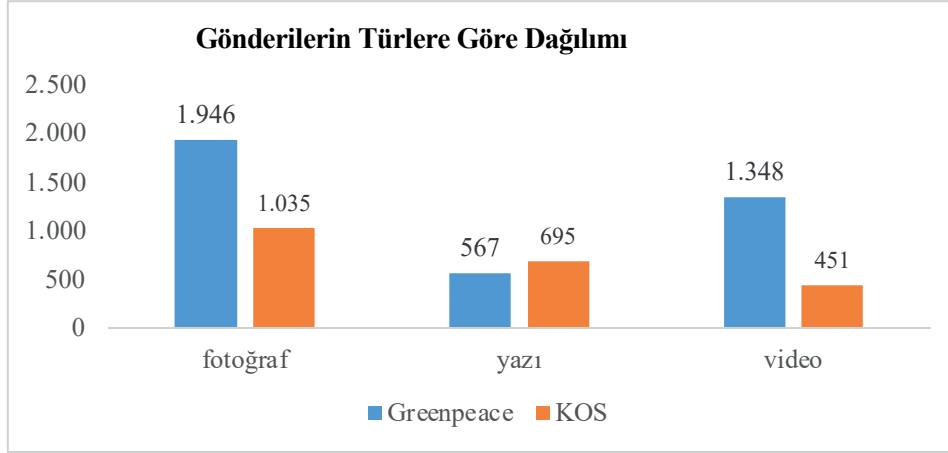
Şekil 1: Etkileşim Sayıları

Sayılarla bakıldığında Greenpeace'in retweet, beğeni ve cevaplanma sayıları paylaşımı oranında daha yüksek sayıda gerçekleşmiştir. Kuzey Ormanları Savunması'nın, Yapılan Yorumlara Cevap Verme kategorisindeki 358 yanıt, takipçileriyle etkileşimde aktif olduğunu ve takipçileriyle iki yönlü iletişim kurduklarını göstermektedir. Öte yandan, Greenpeace ise bu kategoride hiç etkileşim kurmayarak yorumları yanıtız bırakmıştır. Bu durumda Greenpeace International'ın tek yönlü iletişim kurduğunu söylemek mümkündür.

3.5.2. Gönderilerin Türlerine Göre Dağılımı

Greenpeace'in içerik türü olarak en fazla fotoğraf paylaştığı görülmektedir. Greenpeace'in fotoğraf paylaşım sayısı 1.946 gönderidir. Ardından, video paylaşımları 1.348 ve yazılar

567 gönderi sayısına ulaşmıştır. Aynı anda farklı türlerde yapılan paylaşımlar da sayılara dahil edilmiştir. Kuzey Ormanları Savunması'nın ise en fazla fotoğraf türünde paylaşım yaptığı görülmektedir. Fotoğraf türündeki paylaşımları 1.035 adet, yazı türü 695 adet ve video paylaşımları ise 451 adet gönderi ile diğerlerine kıyasla daha düşüktür.

Şekil 2: Gönderilerin Türlerine Göre Dağılımı

Bu verilere dayanarak, Greenpeace'in daha çok görsel içerik (fotoğraf ve video) paylaştığı, ancak yazılı içeriklerde de aktif olduğu söylenebilir. Kuzey Ormanları Savunması ise fotoğraftan sonra en yüksek tür olarak yazılı içerik paylaşımında bulunmuştur. Bu, her iki organizasyonun da farklı içerik stratejileri olduğunu ve izleyici kitlesini farklı şekillerde etkilemeye çalıştıklarını göstermektedir.

3.5.3. Gönderilerin Aylara Göre Dağılımı

2023 yılı Mayıs ve Kasım ayları arasındaki paylaşımlar incelendiğinde Greenpeace'in paylaşım sayısı 582 ve 636 aralığında değişmektedir. En yüksek içerik dağılımının Eylül ayında 636 adet, en düşük ise Mayıs ayında 455 adet olduğu görülmektedir. Uzun açıklamalı "flood" olarak ifade edilen bir konu hakkında birbirini devamı olan gönderilerin Greenpeace'in hesabında yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Genel olarak ise içerik dağılımı aydan aya değişmektedir, ancak büyük farklılıklar olmamaktadır.

Kuzey Ormanları Savunması'nın paylaşım sayısı ise aylar bazında 260'tan 357'ye kadar değişmektedir. En yüksek içerik dağılımının Eylül ayında 357, en düşük ise Temmuz ayında 271 olduğu görülmektedir. Greenpeace'e benzer şekilde, Kuzey Ormanları Savunması'nın içerik dağılımı da aydan aya değişmektedir ancak daha az değişkenlik göstermektedir.

Gönderilerin Aylara Göre Dağılımı								
	May.23	Haz.23	Tem.23	Ağu.23	Eyl.23	Eki.23	Kas.23	Toplam
Greenpeace	455	589	545	537	636	516	582	3278
Kuzey Ormanları Savunması	424	296	271	304	357	269	260	2181

Tablo 1: Aylara Göre İçerik Dağılımı

Bu verilere dayanarak, her iki organizasyonun da içerik dağılımının aydan aya değiştiği ancak genel olarak tutarlı bir paylaşım yapıldığı söylenebilir. Fakat Greenpeace'in içerik paylaşımının sayıca daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, Greenpeace'in takipçi sayısı ve hedef kitlesi göz önünde bulundurulduğunda içerik paylaşımında daha aktif bir hesap yönetim anlayışını beraberinde getirdiğini göstermektedir.

3.5.4. Gönderilerin İçeriklerine Göre Dağılımı

Bu başlıkta, yayınlanan paylaşımların hangi içeriklere odaklandığı analiz edilmiştir. Tablo 2'de gönderilerin içeriklerine göre dağılımları gösterilmiştir.

Gönderilerin İçeriklerine Göre Dağılımı				
İçerik Konuları	Greenpeace		Kuzey Ormanları Savunması	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Çevreye Yönelik Güncel Değerlendirmeler	240	6,22%	143	6,56%
Çevreye Zarar Veren Uygulamalar Hk. Bilgilendirme	511	13,23%	283	12,98%
Çevreye Zarar Veren Uygulamaların Sona Ermesine Yönelik Çağrılar/Kampanyalar	391	10,13%	216	9,90%
Çevreyi İlgilendiren Yasal Düzenlemeler Hk. Paylaşımlar	320	8,29%	179	8,21%
Diğer Örgütlerin Faaliyetleri Hk. Bilgilendirme	220	5,70%	149	6,83%
Etkinlik Duyurusu	347	8,99%	224	10,27%
Gönüllülük Çağrısı	480	12,43%	238	10,91%
Protesto Gösterilerine Çağrı	550	14,25%	313	14,35%
Röportaj ve Demeçler	344	8,91%	174	7,98%
Yangın, Sel, Kuraklık vb. Doğal Afetlerin Duyurusu	371	9,61%	209	9,58%
Diğer	87	2,25%	53	2,43%
Toplam	3861	100,00%	2181	100,00%

Tablo 2: Gönderilerin İçeriklerine Göre Dağılımı

X'te yapılan paylaşımların içeriklerine göre dağılımında, protesto gösterilerine çağrı kategorisinin her iki örgütte de en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. En az içerik paylaşımı yapılan konulardan birinin ise diğer örgütlerin faaliyetleri hakkında bilgilendirme olduğu anlaşılmaktadır. Greenpeace içeriklerinde diğer örgütlerin faaliyetleri hakkında bilgilendirme %5.7 iken, Kuzey Ormanları Savunması'nda bu oran %6.83'tür.

İki örgütün de içerik dağılımları karşılaştırmalı olarak Tablo 3’de gösterilmiştir.

Sıralama	Greenpeace	Kuzey Ormanları Savunması
1	Protesto Gösterilerine Çağrı	Protesto Gösterilerine Çağrı
2	Çevreye Zarar Veren Uygulamalar Hk. Bilgilendirme	Çevreye Zarar Veren Uygulamalar Hk. Bilgilendirme
3	Gönüllülük Çağrısı	Gönüllülük Çağrısı
4	Çevreye Zarar Veren Uygulamaların Sona Ermesine Yönelik Çağrılar/Kampanyalar	Etkinlik Duyurusu
5	Yangın, Sel, Kuraklık vb. Doğal Afetlerin Duyurusu	Çevreye Zarar Veren Uygulamaların Sona Ermesine Yönelik Çağrılar/Kampanyalar
6	Etkinlik Duyurusu	Yangın, Sel, Kuraklık vb. Doğal Afetlerin Duyurusu
7	Röportaj ve Demeçler	Çevreyi İlgilendiren Yasal Düzenlemeler Hk. Paylaşımlar
8	Çevreyi İlgilendiren Yasal Düzenlemeler Hk. Paylaşımlar	Röportaj ve Demeçler
9	Çevreye Yönelik Güncel Değerlendirmeler	Diğer Örgütlerin Faaliyetleri Hk. Bilgilendirme
10	Diğer Örgütlerin Faaliyetleri Hk. Bilgilendirme	Çevreye Yönelik Güncel Değerlendirmeler
11	Diğer	Diğer

Tablo 3: İçerik Dağılımlarının Karşılaştırılması

Her iki örgütün de en fazla paylaşım yaptığı üç kategori birbiri ile uyum göstermektedir. Bu kategoriler protesto gösterilerine çağrı, çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme ve gönüllülük çağrısıdır. Bu üç kategori dışında aynı sıralamayı paylaşan kategori bulunmakla birlikte birbirlerine yakın sıralamalara sahip oldukları ifade edilebilir.

3.5.5. Gönderilerin Olaylara Göre Dağılımı

Yukarıdaki başlıkta hangi temalarda paylaşımların yapıldığı ele alınırken burada ise hangi olaylara yönelik paylaşımlar yapıldığı incelenmiştir. Düzenli olarak paylaşılmayan olaylar diğer kategorisinde toplanmıştır.

Kuzey Ormanları Savunması	Frekans	Yüzde	Greenpeace	Frekans	Yüzde
Akbelen Ormanı Kırımı	153	7,02%	Fosil Yakıt Kullanımının Azaltılması	326	8,45%
Aydos Ormanı tahribatı	148	6,79%	İklim Krizi	290	7,51%
Kanal İstanbul kapsamındaki inşaat faaliyetleri	139	6,37%	Shell'in Nijerya'daki Petrol Hattında Oluşan Sızıntı	223	5,78%
Yeni Kentsel Dönüşüm Yasası	130	5,96%	Derin Deniz Madenciliğinin Yarattığı Tahribat	208	5,39%
Marmara Denizindeki Balık Avcılığının Önlenmesi	117	5,36%	Dove Plastik Atıklarının Çevreye Verdiği Zarar	190	4,92%
Atatürk Kent Ormanı Otel Projesi Protestosu	102	4,68%	Antarktika Okyanusu'nun Korunması	181	4,69%

Kuzey Ormanları Barajında Kritik Su Seviyesi	98	4,49%	Sıfır Karbon Emisyonu Hareketi	175	4,53%
Diğer	1294	59,33%	Diğer	2267	58,73%
Toplam	2181	100,00%	Toplam	3860	100,00%

Tablo 4: En Çok Ele Alınan Olaylar

Kuzey Ormanları Savunması'nın en çok ele aldığı konuların şunlar olduğu tespit edilmiştir: *Akbelen Ormanı Savunması*, İkizköy'e bağlı olan ve Akbelen Ormanı'nda bulunan ormanlık alanın kömür maden sahasını genişletme faaliyetlerine karşı bölge halkının ağaç kesimine karşı olan mücadelesi, *Aydos Ormanı Tahribatı*, millet bahçesi yapımı başta olmak üzere imar faaliyetleri gerçekleştirilmek amacıyla ormanlık alanın tahribatı, *Kanal İstanbul Projesi Kapsamındaki İnşaat Faaliyetleri*, mahkeme kararı ile faaliyetleri durdurulan proje kapsamında bölgedeki su havzaları ile tarım alanlarındaki inşaatların sürmesi, *Kazdağlarında Maden Faaliyetleri*, bölge halkı ve çevre savunucularının yoğun protestolarına rağmen devam eden maden çıkarma faaliyetleri, *Marmara Denizindeki Balık Avcılığının Önlenmesi*, endüstriyel av faaliyetlerinin balık türlerinin devamlılığını tehdidi, *Kuzey Ormanları Barajında Kritik Su Seviyesi*, maden faaliyetleri, ormanlık alanların kesilmesi ve günlük kullanım nedeniyle azalan su seviyesinin kritikliğine yönelik bilgilendirme çalışması yoğun olarak gerçekleştirilmiştir.

Greenpeace International tarafından ise en çok ele alınan konular şu şekildedir: *Fosil Yakıt Kullanımının Azaltılması*, iklim değişikliğinin kontrol edilmesi için fosil yakıt kullanımının sonlanması, *İklim Krizi*, yarattığı tahribatın önlenmesine yönelik farkındalık çağrısı, *Derin Deniz Madenciliğinin Yarattığı Tahribat*, okyanus canlılarında biyolojik çeşitlilik kaybına yol açıp derin okyanusa zarar verebilecek faaliyetler, *Dove Plastik Atıklarının Çevreye Verdiği Zarar*, Dove'un üreticisi Unilever'in son 5 yıldır yapılan marka denetimlerinde çevreyi en çok kirleten 5 şirket arasında yer alması, *Antarktika Okyanusu'nun Korunması*, Antarktika Okyanusu'nun korunmasının penguenlerin, balinaların yuvalarının korunmasını sağlaması ile birlikte iklim değişikliği ile mücadeledeki önemi, *Sıfır Karbon Emisyonu Hareketi*, 2030'da karbon emisyonu salımının yarıya düşürülmesi ve 2050'de karbon nötr bir dünyayı kurma hedefine yönelik farkındalık çağrıları yoğun olarak gerçekleştirilmiştir. Görülmektedir ki, yerel ve küresel odak çerçevesinden bakıldığında Kuzey Ormanları Savunması, Kazdağları'ndaki maden faaliyetlerine odaklanırken Greenpeace, küresel ölçekte daha geniş çaplı çevre sorunlarına odaklanmıştır. Bu, her iki örgütün de hedef kitlelerine ve etki alanlarına uygun stratejiler geliştirdiğini göstermektedir. Ayrıca Kuzey Ormanları Savunması, yerel halkın doğrudan katılımını teşvik ederken, Greenpeace'in küresel farkındalık ve eylem çağrılarını yapmakta olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.6. Bulguların Değerlendirmesi

Yukarıda yer verilen bulgular araştırma soruları göz önünde bulundurularak bu başlıkta değerlendirilmiştir.

AS1. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın X hesaplarının kullarılarındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Kuzey Ormanları Savunması ile Greenpeace International'ın X'te aktif oldukları yıl, gönderi ve takipçi sayıları birbirlerinden farklılık göstermektedir. Etkileşim sayıları göz önünde bulundurulduğunda Kuzey Ormanları Savunması ile Greenpeace International arasında önemli fark “yapılan yorumlara cevap verme” konusunda ortaya çıkmaktadır. Greenpeace International'ın yorumlara cevap vermediği görülmektedir. Bu da kuruluşun daha çok tek yönlü iletişimi sürdürdüğünü, Kuzey Ormanları Savunması'nın ise iki yönlü iletişim modelini benimsediğini göstermektedir. “3. Greenpeace International ve Kuzey Ormanları Savunması'na İlişkin Artalan Bilgisi” başlığında söz edildiği gibi karar mekanizmalarında yatay iletişimi benimseyen örgütün bunu sosyal medya yönetiminde de sürdürdüğünü söylemek mümkündür.

Gönderilerin türlerine göre dağılımı konusunda da iki örgüt arasındaki fark Kuzey Ormanları Savunması'nın yazıyı daha fazla kullanmasıdır. Greenpeace International'ın gönderi sayısı daha fazla olmasına rağmen Kuzey Ormanları Savunması yazılı içerik paylaşımında daha fazla bulunmaktadır. Video ve fotoğraf ilgi çekici içerikleri oluşturmakla birlikte konunun derinlikli anlatımında yazının ön plana çıktığı yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır. Her ne kadar paylaşımların içeriklerine ilişkin daha detaylı araştırmalar yapılması gerekse de Kuzey Ormanları Savunması gönderilerinde yazının daha çok kullanılması bilgilendirici ve açıklayıcı içeriklerin öne çıktığı biçiminde değerlendirilebilir.

Gönderilerin aylık dağılımı ise her iki örgüt için de tutarlılık göstermektedir. Aylar arasında gönderi sayıları farklılık gösterse de her iki hesap da aktiftir. İki hesabın en fazla gönderi yayınladığı aylar birbirleriyle ortaklık göstermemektedir. Kuzey Ormanları Savunması en fazla gönderiyi Mayıs 2023'te paylaşırken Greenpeace International ise Eylül 2023'te en fazla gönderiyi yayınlamıştır. Örgütlerin odaklandıkları konuların birbirinden farklı olması bu farkı açıklayabilir. Ancak buna ilişkin detaylı araştırmaların yapılması önem taşımaktadır.

AS2. Her iki örgütün gönderi içerikleri dağılımındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Gönderilerin içerik dağılımları biri diğer olmak üzere toplam 11 başlık altında incelenmiştir. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın en fazla paylaşım yaptıkları içerik dağılımları karşılaştırıldığında ilk üç maddenin birbiriyle uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Bu başlıklar protesto gösterilerine çağrı, çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme ve gönüllülük çağrısıdır. Protesto gösterilerine çağrı kitleleri mobilize olmaya teşvik etmesi yönünden önem taşımaktadır. Çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme, kitlenin bilinç düzeyini ve farkındalığını arttırmasını sağlamaktadır. Gönüllülük çağrısı ise hedef kitlenin topluluğun bir parçası olmaya, aktif rol almaya ya da maddi/manevi destek vermesini harekete geçirmeyi içermektedir.

AS3. Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın odaklandıkları olaylarda benzerlikler ve farklılıklar var mıdır?

Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın odaklandıkları olaylarda benzerlik görülmemektedir. Küresel bir hedef kitleye sahip olan Greenpeace International farklı coğrafyaları etkileyen olayları gündeme taşırken Kuzey Ormanları Savunması ise yerel olaylara odaklanmaktadır. Savunuculuğu yapılan olayların seçiminde elbette örgütlerin varoluş amaçları belirleyicidir. Kuzey Ormanları Savunması yereldeki doğa sorunları için mücadele verirken Greenpeace International ise uluslararası sorunları gündeme taşımaktadır. Örgütlerin kuruluş amaçları ve hedef kitleleri hangi olaylara odaklanacakları konusunda belirleyicidir.

SONUÇ

Örgütler, sosyal medyadan kurdukları iletişimlerini genellikle bilinçlendirme, hareketlendirme ve topluluk oluşturma amacıyla kullanırlar. Çalışmada yer alan her iki örgüt de -sosyal medya gönderilerinin içeriklere göre dağılımının incelendiği Tablo 2 ve Tablo 3'te analiz edilmiş olduğu üzere- sosyal medya platformlarını, destekçileriyle etkileşimde bulunmak, bilgi paylaşmak, çevresel konular hakkında farkındalık yaratmak ve kampanyalarını tanıtmak başta olmak üzere farklı amaçlarla kullanmışlardır. Greenpeace ve Kuzey Ormanları Savunması'nın X hesaplarının, içerik paylaşma konusunda benzer yaklaşımlara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Sayıca farklılıklar görülmekle beraber çoğunlukla protesto gösterilerine çağrı, çevreye zarar veren uygulamalar hakkında bilgilendirme ve gönüllülük çağrısı içerikleri paylaşılmıştır. Bulguların değerlendirilmesi başlığında da tartışıldığı gibi örgütler ortak olarak kitleleri mobilize etme, farkındalığı artırma ve hedef kitlenin mücadelede aktif rol oynaması ya da maddi/manevi destek vermesini harekete geçirmeyi teşvik etme amaçlarıyla içerikler paylaşmışlardır.

Kendisini "küresel bir çevre koruma örgütü" olarak tanımlayan Greenpeace International, küresel çaptaki kitlelerine seslenmekte, çevre adaletini sağlamaya yönelik eylemlerini sürdürmektedir. Greenpeace'in seslendiği alana bakıldığında, daha geniş bir takipçi kitlesine sahip olduğu görülmektedir. Etkileşim açısından incelendiğinde, Greenpeace'in tweetlere yapılan yorumlara cevap vermediği görülmektedir. Bu kapsamda hesap, hitap ettiği kitlenin yorumlarına olumlu veya olumsuz herhangi bir dönüş sağlamayarak tek yönlü bir iletişim yaklaşımını tercih etmiştir değerlendirmesi yapılabilir. Bu durum, hedef kitleyle etkileşimin düşük olduğunu göstermektedir. Biyoçeşitliliği, ekolojik bütünlüğü ve insan yaşamına olan önemini vurgulayarak, mücadele eden ekoloji koruma örgütü Kuzey Ormanları Savunması'nın ise paylaşımlarına yapılan yorumlara cevap vermekte olduğu görülmektedir. Bu durum, takipçileriyle etkileşimde bulunmaya ve onların görüşlerini önemsediklerine yönelik bir yaklaşıma sahip olduklarının göstergesidir. Her iki hesapta da kullanıcıların en fazla "beğeni" türünde etkileşim gerçekleştirmekte olduğu görülmektedir. Ay bazında paylaşım sıklığına bakıldığında da dönemsel olarak her iki hesapta da artış ve azalışlar görülmektedir.

Diğer yandan Kuzey Ormanları Savunması ve Greenpeace International'ın yoğunlaşmış oldukları konular incelendiğinde yerel ve küresel örgütlenme farklılığı belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Kuzey Ormanları Savunması, ağırlıklı olarak Marmara Bölgesi'nde yaşanan ekoloji sorunlarına dikkat çekerken ayrıca Türkiye'yi genel olarak ilgilendiren (Akbelen Ormanı Kısıımı ve Yeni Kentsel Dönüşüm Yasası) konularına ilişkin paylaşımlarda bulunmuştur. Greenpeace International ise belirli bir bölgeye odaklanmayan daha küresel olarak nitelendirilebilecek konulara ilişkin paylaşımlar yapmıştır. Burada elbette örgütlerin amaçlarının ve hedef kitlelerinin konuların belirlenmesinde önemli bir unsur olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

Bu çalışma sadece X'te yapılan ve 6 aylık sürece odaklanan bir çalışmadır. İleride yapılacak olan çalışmalarda hem platformların çeşitlendirilmesi hem de periyodun daha uzun tutulmasının farklı konuları ön plana çıkaracağı düşünülmektedir. Ayrıca sonraki çalışmalar için bir diğer öneri ise paylaşım yapılan konular ile gündemin kıyaslanmasıdır. Böylece örgütlerin kendilerinin mi gündem oluşturdukları yoksa var olan gündemi takip ederek mi savunuculuk yaptıkları ortaya çıkarılabilecektir. Diğer yandan örgütlerin hesaplarının hangi diğer kişi ve kurum hesaplarıyla etkileşimde olduğu yani hangi hesapların gönderilerini yeniden paylaştığı, hangilerini alıntıladıkları üzerine yapılacak araştırmalar ağ örüntüsünün ortaya çıkması açısından önem taşımaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, çevreci aktivist örgütlerin iletişim stratejilerini geliştirmek için, dijital katılımı artıran kampanyalar düzenlenmesi, sosyal medya performansının düzenli analiz edilmesi ve yerel-küresel iş birliklerinin güçlendirilmesi gibi adımlar önerilmektedir. Bu adımlar, örgütlerin sosyal medyada daha etkili bir şekilde varlık göstermelerine ve çevre koruma konusunda daha güçlü savunuculuk yapmalarına yardımcı olabilecektir. Ayrıca örgütlerin hedef kitleleriyle iki yönlü iletişimi güçlendirmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. İki yönlü iletişimin güçlendirilmesi hedef kitlenin aidiyetini artırabilir ve sivil toplum örgütleri için önem taşıyan gönüllülük ilişkisinin kurulmasında destekleyici olabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, H. O. (2019). Yeni Toplumsal Hareketlerde Yeni Medya Etkisi: Kuzey Ormanları Savunması Örneği, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, (7). 1655-1674.
- Algül, F. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler ve Sosyal Medya, Kuzey Ormanları Savunması Hareketine Yönelik Bir Örnek Olay İncelemesi, *Marmara İletişim Dergisi*, (22). 139-152.
- Bahro, R. (1996). *Nasıl Sosyalizm? Hangi Yeşil? Niçin Tinsellik?* Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Baysal, C. (2015). *Kuzey Ormanları Savunması 3.Havalimanı Raporu*.
- Bozkanat, E. (2020). Sivil Toplum Kuruluşlarının Sosyal Medyada İlişki Kurma ve İletişim Stratejileri: Yeşilay Türkiye Facebook Sayfası Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 149-168. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.595111>
- Buttel, F.Taylor, P. (2003). Environmental Sociology And Global Environmental Change: A Critical Assessment. M.Redclift, T.Benton (Ed.) *Social Theory And The Global Environment*, 228-256.
- Chalmers, A. W. Shotton P.A. (2016). Changing the Face of Advocacy Explaining Interest Organizations Use of Social Media Strategies, *Political Communication*, 33(3): 374-391.
- Çavdar, A. (2019). *Kuzey Ormanları Savunması Yaşamı Savunmaya Devam Ediyor*; <https://t24.com.tr/k24/yazi/kos,2384>, Erişim Tarihi: 25.11.2023.
- Çiğdem, A. (1997), Toplum, Doğa ve Eko-politik Hareketler, *Birikim*, (98), 31-38.
- Davulcu, E. (2019). Siyasallaşan Çevre Hareketleri Ve Alternatif Medya: Yeşil Gazete Üzerinden Bir Değerlendirme, *Social Sciences*, 14(3), 424-446.
- Demir, E., Tarhan, A., & Görkemli, H. N. (2019). Sivil Toplum Kuruluşlarında Halkla İlişkiler ve Sosyal Medya: Türk Kızılayı ve LÖSEV Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(42), 125-141.
- Demiroğlu, E. T. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler: Bir Literatur Taraması, *Siyasal Bilimler Dergisi*, 2(1), 133-144.
- Dobson, A. (1993). *Ecologism*, Contemporary Political Ideologies, Printer Publishers, London.
- Duru, B. (1995). *Çevre Bilincinin Gelişim Sürecinde Türkiye’de Gönüllü Çevre Kuruluşları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eden, S. (2004). Greenpeace. *New Political Economy*, 9(4), 595-610.

Erdoğan, E., Uyan Semerci, P. (2021). *Toplumsal araştırma yöntemleri için bir rehber: gereklilikler, sınırlılıklar ve incelikler*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Greenpeace Türkiye. (2023). *Değerlerimiz*. Erişim adresi: <https://www.greenpeace.org/turkey/hakkimizda/degerlerimiz/>

Gerbaudo, P. (2012). *Tweets and the Streets: Social Media and Contemporary Activism*. New-york, Pluto Press.

Gorz, A. (1993). *Kapitalizm Sosyalizm Ekoloji: Yönelim Bozuklukları Arayışları*, Ayrıntı Yayınları, 117-118, İstanbul.

Hazar, Ç. M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-175.

Işık, G. (2013). Nükleer Santral Karşıtı Toplumsal Hareketin Analizi: Sanaldan Sokağa Toplumsal Hareketler, Nobel Yayınları, Ankara.

Işık, G. (2014). *1990'lardan Günümüze Türkiye'de Çevre Hareketleri: Greenpeace Örneği* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Gazetecilik Bölümü.

Kavada, A, (2012). Engagement, Bonding, And Identity Across Multiple Platforms (52) 28-48.

Kavas, A. (2011). *Türkiye'de Gönüllü Çevre Örgütleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.

Kaya, R. (2011). *Bir Ekoloji Hareketi Olarak Yeşiller ve Türkiye'de Yeşiller Partisi*, İstanbul.

Keleş, R. Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 1997.

Kuzey Ormanları Araştırma. (2021). Kuzey Ormanları Savunuculuk Rehberi. Erişim adresi: <http://kuzeyormanlariarastirma.org/kuzey-ormanlari-savunuculuk-rehberi/>

Kurt, M. (2020). Ekolojik Bir Toplumun İmkânı Üzerine Düşünmek: *Derin Ekoloji ve Toplumsal Ekoloji*, Ankara.

Brown, M. ve May, J. (1992). *Greenpeace Yeşilbarış'ın Öyküsü*, Metis, İstanbul

Nah, S. ve Saxton G. D. (2012) Modeling the Adoption and Use of Social Media by Nonprofit Organizations, *New Media ve Society*, (15) 294-313.

- Neves, K. (2019). Tackling The Invisibility Of Abeyant Resistance To Mainstream Biodiversity Conservation: Social Movement Theory And Botanic Garden Agency, *Geoforum*, (98) 254-263.
- Onat, F. (2010). Bir Halkla İlişkiler Uygulama Alanı Olarak Sosyal Medya Kullanımı: Sivil Toplum Örgütleri Üzerine Bir İnceleme, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (11) 103-122.
- Öğün, P. (2013). Başka Bir Dünya İçin Ağ Atmak: Siber Ortamda Üç Barış Hareketi. Yeditepe Üniversitesi, *Global Media Journal: Turkish Edition*. 3(6), 142-165.
- Önay Doğan, B, Suher K. (2016) "Sosyal Medyaya Adaptasyon ve Yönetim Süreci: STK'ların Sosyal Medyayı Kullanım Amacı, Kazanımlar ve Kısıtlar Üzerine Bir Araştırma," *İletişim Çalışmaları 2016* , Sakarya: Sakarya Üniversitesi, pp.353-368.
- Önder, T. (2003). *Ekoloji, Toplum ve Siyaset*. Odak Yayınları, Ankara
- Öztürk, Ö. (2017). Çevrecilik Söylemleri ve Türkiye'deki Çevre Hareketlerinin Seyri. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(2), 441-456.
- Papacharissi, Z. (2014). *Affective Publics Sentiment, Technology and Politics*. Oxford Oxford University Press.
- Rootes, C. (1999). Environmental Movements: From The Local To The Global. *Environmental Politics*, 8(1), 1-12.
- Roussopoulos, D. (2017). *Politik Ekoloji: İklim Krizi ve Yeni Toplumsal Gündem*. Sümer Yayıncılık.
- Rome, A. (2003). Give Earth A Chance: The Environmental Movement And The Sixties. *The Journal Of American History*, 90 (2), 525-554.
- Saatçioğlu, E. (2017). *Sivil Toplum Örgütlerinin Sosyal Medya Kullanımları: Greenpeace Türkiye Facebook Sayfası*, Selçuk İletişim, 10 (1): 158-187.
- Sills, D.L. (1975). *The Environmental Movement and Its Critics*. Human Ecology, 3(1), 1-41.
- Şengül, M., Kocatürk, G. A., & Bilgili, F. F. (2017). *Sanal mekânda yerel çevre hareketleri: Türkiye'de HES karşıtı mücadeleler üzerine bir inceleme*. KAYFOR 15 Kongresi, Isparta, Türkiye.
- Tani, E., & Boztepe Taşkiran, H. (2018). Çevreci Sivil Toplum Kuruluşlarının Dijital Aktivizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Araştırma. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 2022(47), 524-546.

Waters, R. D. ve Lo, K. D. (2012). Exploring the Impact of Culture in the Social Media Sphere: A Content Analysis of Nonprofit Organizations Use of Facebook. *Journal of Intercultural Communication* 41(3), 297-319.

Wright, M. H. & Bocarnea, M. C. (2007). Kısıtlanmamış fon katkıları: Bağışçı kuruluş-kamu ilişkisi ve mezun tutumları ve davranışları. *Sivil Toplum Yönetimi ve Liderlik*, 18(2), 215-235.

Taner, İ. (2014). *Yeni Direniş ve İletişim Biçimlerinde Sosyal Medyanın Rolü: Gezi Parkı Direnişi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

Tarhan, A. (2012). *Sosyal Medya Analiz Yöntemleri ve Uygulamaları: Teorik Ve Pratik Yaklaşımlar*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Turgut, Y. N. (2021). *Ekolojik Hareketlerin Temelleri ve Çevre Politikaları Üzerine*. İmaj Yayınevi.

Yeniçeri Alemdar, M., & Kocaömer, C. (2021). Çevreci Sivil Toplum Kuruluşlarının Instagram Paylaşımını Diyalojsal İlkeler ve Halkla İlişkiler Modelleri Bağlamında Okumak. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*(59), 299-331. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2020-0026>

Yeniçikti, B. (2016). *Sosyal Medya Verileri Analizi ve Kodlama Cetvelleri: Uygulamalı Bir Rehber*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, K. (2021). Çevre politikalarında siyasal ve toplumsal gündem: Medya etkisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 389-418.

Yurdanur, T. (2021). Ekoloji ve İnsanmerkezcilik: Derin Ekoloji Perspektifinden Bir Değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(1), 76-87.

Zelko, F. (2004). *Make It A Greenpeace: The History Of An International Environmental Organization*. GHI Bulletin, 34.